

LA CRÒNICA DE JOAN DE SAGARRA

Calvino agafava el metro

"Als anys 70 Calvino va viure a París sis mesos l'any; els altres sis, els passava a Itàlia. Vivia a París com qui viu al camp, aïllat, per poder treballar, per poder escriure amb tota tranquil·litat. No diu pas en quin barri vivia, però sí que cada dia acostumava a agafar el metro per anar a comprar els diaris italians en un quiosc de Saint Germain-des-Près. La relació de Calvino amb el metro parisenc està estretament relacionada amb el món soterrani i fantàstic de la seva infantesa."

Milà, dilluns, 19 de desembre. Són les quatre de la matinada, sóc a l'hotel Ritter, al Corso Garibaldi, en una habitació horrible de viatjant de comerç, on m'han entaforat els amics del Piccolo. Per més desgràcia, a la tele fan un *peplum* espantós: *El colós de Rodes*, i al minibar no hi ha ni una gota de whisky ni cap altra mena d'alcohol. Estic cansat. Vinc d'una festa en un *palazzo* on he ballat la rumba amb una actriu russa, una geganta que devia pesar prop de cent quilos. Estic cansat, rebentat, però no tinc son. Així, doncs, em preparo un bany d'aigua calenta, encenc un cigar i em poso a llegir, com faig cada dia de l'any, encara que no necessàriament a la banyera.

Eremita a Parigi. Pagine autobiografiche, d'Italo Calvino. Bàsicament es tracta d'un recull inèdit de cartes que Calvino va enviar (1959-60) des dels Estats Units al seu amic i company de l'editorial Einaudi, a Torí, Daniele Comchiolo. Una mena de *Diario americano*, al qual la senyora Esther Calvino ha afegit una dotzena de textos autobiogràfics de l'escriptor, com aquest *Eremita a Parigi*—que ja havia estat publicat (Edizioni Pantetarel, Lugano) en una edició molt reduïda—i que serveix de títol al llibre. El *Diario americano* és discret, a vegades fins i tot divertit, com quan Calvino fa una descripció d'Arrabal, company seu de viatge, i ens pinta un Arrabal empenyat perquè uns poetes *beatniks* que l'havien convidat a un *party* se'l volien tirar. Però no explica gran cosa sobre Calvino mateix. Més interessant resulta, en canvi, *Eremita a Parigi*, a penes unes deu pàgines.

Als anys 70 Calvino va viure a París sis mesos l'any; els altres sis, els passava a Itàlia. Vivia a París com qui viu al camp, aïllat, per poder treballar, per poder escriure amb tota tranquil·litat. No diu pas en quin barri vivia, però sí que cada dia acostumava a agafar el metro per anar a comprar els diaris italians en un quiosc de Saint-Germain-des-Près. La relació de Calvino amb el metro parisenc està estretament relacionada amb el món soterrani i fantàstic de la seva infantesa, amb Verne, el Verne del *Viatge al centre de la Terra*, i també amb la seva obsessió per l'anonimat—d'aquí ve l'interès i la raresa d'aquests textos autobiogràfics—. Parlant del metro parisenc, Calvino fa referència a "questa folla in cui posso osservare tutti uno a uno e nello stesso tempo scomparire completamente", i parla d'un home que ha vist pujar en una estació, un home com ell, amb ulleres, que llegeix el diari i que va descalç: s'ha oblidat de calçar-se les sabates i va amb els peus nus, mullats per la pluja i ningú no se'l mira, ningú no li

fa cas. "Il sogno d'essere invisibile", escriu Calvino. "*Quando mi trovo in un ambiente in cui posso illudermi d'essere invisibile, io mi trovo molto bene*". Parla Calvino dels escriptors populars, de quan els escriptors populars eren solament un nom a la coberta d'un llibre: Gaston Leroux, Maurice Leblanc. Fora del nom i el cognom—i a vegades el públic, milions de lectors, desconeix fins i tot el nom de l'escriptor: tan sols una o dues inicials—, la gent no en sabia absolutament res, d'aquests senyors. Per Calvino, aquesta és la condició ideal de l'escriptor.

Com ja es poden imaginar, Calvino detestava la televisió. Contràriament a un munt d'escriptors d'aquest, i d'uns altres països, que es desviuen per sortir-hi. "Si no surts a la televisió, no ets ningú, és com si no existissis", em va dir un dia un d'aquests escriptors. El que és trist és que aquest escriptor, com tants altres, es pensa que existeix, que és escriptor, perquè surt a la televisió (i més trist encara és que el públic s'ho creu, que són escriptors; s'ho creu perquè surten a la tele).

Afortunadament, aquest no era el cas de Calvino, gran escriptor, home secret, fascinant, molt intel·ligent. Com no és el cas d'un altre escriptor que també detesta la televisió—no el veureu mai a cap tertúlia, a cap espai literari o cultural—i que és també un gran escriptor, el meu bon amic Joan Marsé, que acaba de guanyar el Premi Europa—em sembla que es diu així—amb la seva darrera novel·la *El embrujo de Shangai*. Estic segur que Marsé, que ha estat un gran lector de literatura popular—encara rellegeix sovint, com jo, *L'illa del tresor*—, deu estar totalment d'acord amb Calvino sobre la fascinació que exercien en el públic els noms de Gaston Leroux o Maurice sobre la coberta d'un llibre.

P. S. Aquí, a Milà, ningú no dóna cinc cèntims pel govern Berlusconi. L'home és un gran *communicatore*, però, tal com va dir Montanelli, li manquen dues virtuts fonamentals per a dedicar-se a la política, a la política tal com es practica a Itàlia: "*la doppipezza e il cinismo*". A França, el rebuig de Delors treu la gent de polleguera: "*On ne peut suggérer que le déluge nous menace et avoir l'air de penser: après moi le déluge. Jacques Delors a sauvé son âme, il lui reste aujourd'hui à guérir celle des siens*", escriu, entre empipat i dolgut, Jean Daniel. I a Espanya, què passarà després de la detenció de Julián Sancristóbal, antic cap de la seguretat de l'estat? Fins on pensa arribar el jutge Garzón? Fins a Barrionuevo, fins a Felipe González mateix? Continuarà.

Joan de Sagarra